

BEGROTING VAN LASTEN EN BATEN 2018

"de diaconale opdracht in cijfers"

Goedgekeurd in de vergadering
van het College van Diakenen
dd. 10 oktober 2017

Secretaris:
C. de Soet

Voorzitter:
W. van 't Veer

Tweesporenbeleid

Het eigene van het diaconaat

Diaconaat is een speciale manier van 'hulpverlening'. Waarbij hulpverlening bewust tussen aanhalingstekens staat. Diaconaat is niet gelijk aan de maatschappelijke hulpverlening zoals die bijvoorbeeld door de overheid wordt gegeven of bekostigd. Kenmerkend voor die hulpverlening is het principe van het recht van gelijke behandeling en de eisen ten aanzien van professionaliteit, zaken die binnen het diaconaat niet direct aan de orde zijn. Het is ook niet de vorm van hulpverlening die liefdadigheid kan aannemen: een goedgunstige handreiking 'van boven', met de verplichte geachte dankbaarheid 'van beneden'. Dit beeld van de charitas, is vanwege het grote niveauverschil tussen gever en ontvanger, zeker niet van toepassing op diaconaat. Evenmin is diaconaat een recht dat bevochten moet worden door middel van een strijd of revolutie -klein of groot- om te kunnen delen in de gemeenschappelijke goederen. Of -nog minder- een ideologie waarbij vormen van persoonlijke rijkdom of - gewin afgewezen en afgekeurd worden.

Diaconaat is een unieke vorm van 'uitreiken naar de ander', en komt voort uit een eigen vorm van spiritualiteit, zoals die bijvoorbeeld zichtbaar wordt in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, of in het verhaal van 'het penningske van de weduwe'. In beide Bijbelse verhalen gaat het om een individuele, vrije keuze om iets te doen voor een ander, waarbij zowel de hulpontvanger als de hulpgever autonoom zijn in het hoe en wat van hun actie of gift; niet afgedwongen of gereguleerd.

Diaconaat is uniek, maar uniek is niet hetzelfde als exclusief. Diaconaat is geworteld in de overtuiging dat mensen -alle mensen!- het verdienen om te worden geholpen. Dat hun herstel het mooiste is wat er kan gebeuren, dat er niets zo belangrijk is dan dat mensen 'terecht' komen. Dat mensen los komen van hun lasten en zorgen en armoede. En dat er geen grotere beloning is dat te mogen zien en daaraan te mogen meewerken of iets voor te geven, hoe

groot of gering de inspanning en bijdrage ook is.

Zo bezien is diaconaat dus een bijzonder en kostbaar geschenk. Een geschenk dat de kerk heeft gekregen en dat ze door mag geven. Eigenlijk door móet geven, omdat ze anders over het hoofd ziet waar het om gaat in deze wereld. En dat laatste is niets minder dan het herstel van mensen, van de natuur en ons ecosysteem, van gemeenschappen, ja van heel de wereld in al zijn verscheidenheid en creativiteit. Daarin ligt de kern van het diaconaat -in het helpen en het nastreven van dit herstel-, zonder bijbedoelingen, zonder onderscheid of aanzien des persoons.

Hoe ziet het er uit in de praktijk?

In de meest praktische zin kan diaconaat verschillende vormen aannemen. Van het helpen van een buurvrouw bij het doen van boodschappen, tot de politieke lobby voor een ander migrantenbeleid. Van een collecte voor een ziekenhuis in Malawi tot de oprichting van een inloophuis in de binnenstad. Diaconaat richt zich op alle aspecten van de maatschappelijke en sociale problematiek en is aanwezig in de volle breedte van, in ons geval, de grootstedelijke context. Die context stelt ons voor een heel aantal uitdagingen. En in die context zouden we ook moeten beginnen: bij de vragen die door mensen, door de wereld om ons heen aan ons worden gesteld; bij de tendensen die zich daar voordoen; in zaken als de maatschappelijke tweedeling, de eenzaamheid onder mensen, armoede en uitsluiting. In die context zoeken we naar verbinding, naar solidariteit, naar gerechtigheid en concrete verbetering van de situatie van mensen.

De twee pijlers

Organisatorisch rust het diaconaat in Amsterdam op twee pijlers, die historisch zijn gegroeid maar die nog steeds bepalend zijn voor hoe de diaconie heden ten dage functioneert. We noemen ze hier voor het gemak diaconie A en diaconie B.

Diaconie A heeft de oudste papieren en betreft de sinds de middeleeuwen aanwezige instellingen in de stad; de weeshuizen, de bejaardenhuizen, de scholen, de bakkerij, het Diaconessenhuis en de zorg voor de ‘bestedelingen’, kortom de zorg en het maatschappelijk werk ‘avant la lettre’. Dit, zou je kunnen zeggen, is de diaconie als maatschappelijk krachtbron. In Amsterdam was deze vorm van armenzorg zeer uitgebreid en het diaconale werk kende in die tijd vele vertakkingen en verschillende organisatievormen: beheerders van de hofjes, gecommiteerden, medewerkers, huismeesters, het bezoekersgilde van diakenen en een diversiteit aan commissies en besturen. Weliswaar allemaal onderdeel van één apparaat, vertegenwoordigd in de “Eerwaarde Grote Vergadering van Diakenen”. Het huidige bezit en vermogen van de diaconie stamt voornamelijk uit deze tijd o.a. vanwege het nagelaten vastgoed. Anders dan bij veel andere (veelal RK-) fondsen, is dit vermogen nog steeds in handen van diezelfde rechtspersoon: Het College van Diakenen.

Het huidige gemeentelijk diaconaat -Diaconie B- is opgekomen in de tijd dat de verzorgingsstaat zijn intrede deed, min of meer als alternatief voor de veel omvangrijkere armenzorg van vroeger. Hoewel ‘het ambt’ van diaken natuurlijk van veel ouder datum is en teruggaat tot de Reformatie (met name die van Calvijn), kreeg dit ambt pas veel later zijn kerkordelijke inbedding. Diakenen kregen ‘pas’ medio vorige eeuw een plaats binnen het kerkbestuur.

Deze vorm van diaconaat is vooral gericht op maatschappelijke activering en de toerusting van de kerk en haar leden; op het zogenaamde ‘dienstbetoon van de gemeente aan de wereld’. Ook de activiteiten ten behoeve van de ontwikkelingssamenwerking vallen hieronder. Als zodanig heeft het diaconaat een hele ontwikkeling meegemaakt. Dat kun je mooi aflezen aan de motto’s die in de afgelopen decennia zijn gebruikt. Vanaf de jaren zestig

ongeveer, was dat ‘helpen waar geen helper is’. Later is hieraan het motto ‘helpen onder protest’ toegevoegd om daarmee uit te drukken dat het zowel om barmhartigheid als om gerechtigheid gaat (of om de strijd tegen maatschappelijk onrecht). Tegenwoordig luidt ons motto ‘je staat er niet alleen voor’, waarmee we de wederkerigheid in relaties en de gezamenlijkheid en het streven naar verbinding willen benadrukken: de diaconie als ‘verbindende factor’ tussen kerk en wereld.

De huidige situatie

De hierboven beschreven dubbele (infra-)structuur van de diaconie treffen we vandaag de dag nog steeds aan in de praktijk van het werk. De diaconie is zowel actief ter ondersteuning van de wijkerken en hun diaconieën, als stedelijk en ‘bovenwijks’ actief in allerlei projecten en nieuwe initiatieven. De projecten voor de dak- en thuislozen, het Wereldhuis met zijn activiteiten voor migranten en vluchtelingen of bijvoorbeeld het Missionhouse waar jongeren in een leefgemeenschap leren wat diaconaal werk is, zijn vormen van deze stedelijke diaconale presentie. Deze projecten worden geïnitieerd vanuit het diaconale bureau en worden vaak mede met behulp van geld van andere vermogensfondsen (zoals het Oude Armenkantoor, Kansfonds, St. Rotterdam, enz.) opgezet. Voor de meeste van dit soort stedelijke projecten geldt dat, zodra er voldoende draagvlak is en er subsidie van de overheid mag worden verwacht, verzelfstandiging plaatsvindt van het project, vaak door middel van de oprichting van een aparte stichting. Zo gebeurde het vroeger met de ziekenhuizen, de weeshuizen en bejaardenhuizen en zo gebeurt het nog steeds met de verschillende projecten zoals taallessen voor migranten (St. ABC), het buurtwerk in West (St. SamenWonen SamenLeven), burenhulp (Stichting Burennetwerk), enzovoorts.

Ontwikkelingen in het gemeentediaconaat

Hoewel het gemeentelijk diaconaat -in theorie- een wezenlijk onderdeel (‘structurelement’)

van de kerk is en een gelijkwaardige plaats heeft naast verkondiging, liturgie, gemeenschapsofbouw, zien we op veel plekken een marginalisering van het diaconaat. Daarom is er een paar jaar geleden door het College van Diakenen besloten tot een intensivering van onze inzet (ook financieel) voor het diaconaat in de wijken. Dit komt onder andere tot uitdrukking door de aanstelling van 5 opbouwwerkers. Deze ontwikkeling wordt mede gedragen door de pogingen tot kerkelijke vernieuwing binnen de PKA en de hiermee samenhangende regionale samenwerking van kerkelijke gemeenten. Door de inzet van de diaconale opbouwwerkers wordt gekeken en gezocht naar de mogelijkheden voor verbinding tussen de kerkelijke gemeente en de maatschappelijke ontwikkelingen die op wijk- en buurtniveau plaatsvinden.

Tegelijk constateren we dat het wijkdiaconaat de laatste jaren danig is verzwakt. Een groot deel van het eertijds zo daadkrachtige diaconale kader is verdwenen en er is niet direct sprake van een nieuwe generatie die opvolgt. We kunnen daarom niet om de vraag heen: “Welke diaconale structuur is er (nog) mogelijk en is het gemeentediaconaat in zijn huidige vorm levensvatbaar?” Het is de uitdaging voor de komende jaren om hierop een passend antwoord te vinden. Wellicht dat regionale centra, waarbij de krachten van meerdere wijkgemeenten gebundeld worden, hierop een passend antwoord en een nieuw model vormen.

Een krachtcentrale voor de stad

Nu de verzorgingsstaat plaats maakt voor de participatiesamenleving en de bekende sociale infrastructuur wegvalt moeten we opnieuw ook de functie van de diaconie als maatschappelijke krachtbron bepalen en zoeken we in dit opzicht opnieuw onze positie in de publieke ruimte. Dus ook voor het diaconie A zijn er volop nieuwe uitdagingen en plannen.

Omdat de diaconie (met een eigen uitvoeringsorganisatie en mogelijkheid voor

eigen investeringen) een uitstekende partner is voor fondsen, is het logisch om hier, nog meer dan in het verleden, samenwerking te zoeken met partnerfondsen en investeerders. Het accent komt daarmee te liggen op nieuwe vormen van filantropie, op sociaal ondernemerschap, op innovatie, op de samenwerking met zusterorganisaties in het maatschappelijke veld, zoals De Regenbooggroep, het Rode Kruis, HVO-Querido, Humanitas, Leger des Heils, Cordaan, maar ook met de vele kleinere initiatieven en stichtingen zoals St. Leergeld, Fonds Bijzondere Noden, enz.. Door zijn eigen karakter en spiritualiteit heeft de diaconie de potentie om uit te groeien tot een krachtcentrale voor de stad, een filantropisch centrum of campus wellicht, een oefenplek voor het goede doel, met een eigen programmering en een eigen organisatie. Volgend jaar gaan we deze plannen, met name voor de Hofstuin uitwerken en toetsen op hun haalbaarheid.

Een veilige plek buiten de stad

Wat ons investeringsbeleid betreft willen we blijven inzetten op meer vastgoed met een duidelijke diaconale functie. In het verleden hebben we de meeste niet renderende panden die enkel dienden als beleggingsobject verkocht en hebben we het bestaande vastgoed een duidelijker diaconaal profiel gegeven of zelfs nieuwe panden aangekocht om de aan onze doelstelling gerelateerde projecten in uit te voeren. Daar gaan we mee door. We denken specifiek aan een soort ‘zorgboerderij’. Een plek waar we mensen, bijvoorbeeld vluchtelingen (met of zonder status), die zijn getraumatiseerd of die vast zijn komen te zitten in hun situatie, een veilige plek kunnen bieden en waar ze kunnen werken aan een nieuw perspectief voor hun leven door vormen van activering binnen een boerenbedrijf. Het initiatief heet de ‘Vluchthoeve’: een project waar duurzame landbouw, voedselproductie voor onze eigen eetprojecten en activering dan wel dagbesteding samenkomen.

Begroting van lasten en baten 2018

Lasten <i>(in euro's)</i>	Begroot 2018	Begroot 2017	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
I Diaconale activiteiten				
Activiteiten wijkraden	275.000	322.000	253.185	221.590
Spreekuur/uitkeringen en handreikingen	15.000	41.000	63.130	57.629
	<u>290.000</u>	<u>363.000</u>	<u>316.315</u>	<u>279.219</u>
II Diaconale projecten				
Ontwikkelkosten	128.000	97.000	123.328	144.076
Projectkosten	1.010.000	891.000	962.925	788.654
	<u>1.138.000</u>	<u>988.000</u>	<u>1.086.253</u>	<u>932.730</u>
III Diaconaal bureau				
Personele kosten	199.000	185.000	199.201	204.209
Overige (huisvestings)lasten	128.000	127.000	144.010	141.156
	<u>327.000</u>	<u>312.000</u>	<u>343.211</u>	<u>345.365</u>
IV Publiciteit / PR				
	<u>50.000</u>	<u>54.000</u>	<u>69.222</u>	<u>47.538</u>
V Bijdragen				
	<u>66.000</u>	<u>66.000</u>	<u>84.213</u>	<u>76.990</u>
VI Beheerskosten				
Algemene beheerskosten	<u>129.000</u>	<u>134.000</u>	<u>123.939</u>	<u>135.721</u>
Totale lasten	2.000.000	1.917.000	2.023.153	1.817.563
Baten <i>(in euro's)</i>				
VII Effecten	425.000	425.000	491.301	505.907
VIII Collecten en giften	60.000	70.000	59.582	60.270
IX Participatie derden (fondswerving)	767.000	694.000	805.776	672.858
X Panden	689.500	653.000	606.640	553.240
	<u>1.941.500</u>	<u>1.842.000</u>	<u>1.963.298</u>	<u>1.792.275</u>
Saldo (negatief)	58.500	75.000	59.855	25.288
Totale baten	2.000.000	1.917.000	2.023.153	1.817.563

Verdeling van lasten en baten

